

KORRUPSIYASIZ TARAQQIYOT SARI

Qandov Firdavs Faxriddin o'g'li

Buxoro viloyati Adliya boshqarmasi Qorovulbozor tuman Adliya bo'limi Qorovulbozor tuman davlat notariat idorasi notarius yordamchisi

kandovfirdavs30@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada korrupsiya so'ziga qisqacha ta'rif berildi: korrupsiyaning shakllari, sabablari, oqibatlari va kurashish yo'llari haqida. O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi olib borilayotgan islohotlar to'g'risida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: korrupsiya, shakllari sabablari va oqibatlari, korrupsiyaga qarshi kurashish yo'llari, rivojlanish, davlat apparati, markaziy lashuv, poraxo'rlik, halollik standartlari, yangi nizom.

К РАЗВИТИЮ БЕЗ КОРРУПЦИИ

Кандов Фирдавса Фахриддин угли.

Помощник нотариуса, Управление юстиции, Управление юстиции Бухарской области, Гаровулбазарский район, Государственная нотариальная контора, Каровулбазарский район

kandovfirdavs30@gmail.com

Аннотация: в данной статье дается краткое определение слова коррупция, о формах, причинах, последствиях и способах борьбы с коррупцией. Приведена информация об антикоррупционных реформах в Узбекистане.

Ключевые слова: коррупция, формы, причины и последствия, способы борьбы с коррупцией, развитие, государственный аппарат, централизация, взяточничество, стандарты честности, новое регулирование.

CORRUPTION-FREE DEVELOPMENT

Kandov Firdavs Fakhriddin ugli

Bukhara Regional Department of Justice, Korovulbozar District Justice Department, Korovulbozar District State Notary Office, Assistant Notary

kandovfirdavs30@gmail.com

Annotation: *this article provides a brief definition of the word corruption: about the forms, causes, consequences and ways to combat corruption. Information is provided on the reforms being carried out against corruption in Uzbekistan.*

Keywords: *corruption, forms, causes and consequences, ways to combat corruption, development, state apparatus, centralization, bribery, standards of honesty, new regulations.*

Korrupsiya (lotincha: corrumpō – aynish, poraga sotilish) – mansabdor shaxsning o‘z mansabi bo‘yicha berilgan huquqlarni shaxsiy boyish maqsadlarida bevosita suiiste‘mol qilishidan iborat amaliyot. Korrupsiya bu - mansabdor shaxslar tomonidan unga berilgan mansab vakolatlari va huquqlardan o‘zlarining shaxsiy manfaatlarini ko‘zlab qonunchilik va ahloq qoidalariga zid ravishda foydalanishi. Ta’kidlab o‘tish o‘rinliki, ushbu zararli hodisa katta va kichik, badavlat va kambag‘al bo‘lishidan qat’iy nazar, barcha mamlakatlarda uchraydi.

Korrupsiya turli shakllarda bo‘lishi mumkin, masalan:

Poraxo‘rlik: Mansabdor shaxs yoki boshqa mas‘ul shaxsning harakatlariga ta’sir qilish uchun qimmatli narsalarni taklif qilish, berish, olish yoki so‘rash.

O‘zlashtirish: Ish beruvchiga tegishli bo‘lgan yoki ishonib topshirilgan mablag‘larni o‘zlashtirish.

Firibgarlik: Shaxsiy manfaatlar uchun kimnidir noto‘g‘ri aldash, bu turli sxemalar va noto‘g‘ri ma’lumotlarni o‘z ichiga olishi mumkin.

Nepotizm: Qarindoshlar yoki do‘stlarga turli kontekstlarda ko‘rsatiladigan favoritizm, ko‘pincha ishga olish yoki lavozimga ko‘tarilishda adolatsiz afzalliklarga olib keladi.

Keckbacks: Poraxoʻrlik shakli boʻlib, shartnoma boʻyicha daromadning bir qismi shartnomani topshirgan shaxsga qaytariladi, bu koʻpincha davlat shartnomalarida koʻrinadi.

Korrupsiyaning sabablari

Huquqiy va institutsional zaifliklar: Davlat tizimida qonunlar va tartiblar yetarlicha kuchli emas boʻlsa, amaldorlar oʻz mansabini suiisteʼmol qilish imkoniyatiga ega boʻladi. Shu bilan birga, korrupsiyaga qarshi nazoratning sustligi ham muhim rol oʻynaydi.

Iqtisodiy muammolar: Daromadlar tengsizligi va iqtisodiy qiyinchiliklar ham korrupsiyaning koʻpayishiga olib keladi. Ijtimoiy va iqtisodiy notenglik odamlarni noqonuniy yoʻllar bilan boyishishga undaydi.

Madaniy va etnik omillar: Baʼzi jamiyatlarda korrupsiya ijtimoiy qabul qilingan yoki hatto “odatiy” holga aylangan boʻlishi mumkin. Bu holat esa korrupsiyaning tarqalishini yanada kuchaytiradi.

Kadrlar siyosati: Agar davlat yoki tashkilotlarda malakali va halol kadrlar yetishmasa, korrupsiyaning oʻsishiga sabab boʻladi. kadrlar tayyorlash va ularni malakali faoliyatga jalb etish juda muhimdir.

Korrupsiyaning oqibatlari

Iqtisodiy zaiflashish: Korrupsiya resurslarning notoʻgʻri taqsimlanishiga olib keladi, bu esa iqtisodiy oʻsishni toʻxtatadi. Investitsiyalarni jalb qilish qiyinlashadi, biznesning rivojlanishi sekinlashadi.

Siyosiy barqarorlikning pasayishi: Korrupsiyaga qarshi kurash yoʻqligi, aholi orasida davlatga ishonchni kamaytiradi. Bu esa siyosiy beqarorlikka olib kelishi mumkin.

Ijtimoiy adolatsizlik: Korrupsiyaning tarqalishi jamiyatda tenglikni buzadi, boy va kambag'al o'rtasidagi farqni yanada chuqurlashtiradi. Bu, o'z navbatida, fuqarolarda norozilik va isyon tuyg'ularini keltirib chiqaradi.

Huquqiy tizimning zaiflashishi: Korrupsiya qonunlar va huquqni muhofaza qilish tizimining to'g'ri ishlashiga halaqit beradi. Bu jamiyatda huquqni buzish va adolatsizlikning o'sishiga olib keladi. Boy va kambag'al o'rtasidagi farqni yanada chuqurlashtiradi. Bu, o'z navbatida, fuqarolarda norozilik va isyon tuyg'ularini keltirib chiqaradi.

Korrupsiyaga qarshi kurashish yo'llari

Korrupsiyani bartaraf etish uchun davlatlar turli strategiyalarni qo'llashlari kerak. Ba'zi muhim yo'llar quyidagilar:

Qonunlarni mustahkamlash: Korrupsiya bilan kurashishning eng asosiy usuli - kuchli va samarali qonunlarni yaratishdir. Bu qonunlar o'z ichiga korrupsiyaning oldini olish, shuningdek, poraxo'rlikni jazolashni ta'minlaydi.

Ochiqlik va shaffoflikni ta'minlash: Davlat va xususiy sektorda barcha faoliyatlar shaffof bo'lishi kerak. Bu, shuningdek, jamiyatning davlat idoralari va amaldorlari faoliyatini nazorat qilishiga imkon yaratadi.

Ta'lim va targ'ibot: Korrupsiya bilan kurashishda fuqarolarning huquqiy madaniyatini oshirish va unga qarshi kurashishning muhimligini targ'ib qilish zarur. Bunda ta'lim va ommaviy axborot vositalari muhim rol o'ynaydi.

Xalqaro hamkorlik: Korrupsiyaga qarshi kurashda xalqaro hamkorlikni kuchaytirish kerak. Ko'plab davlatlar o'zaro kelishib, korrupsiyaga qarshi kurashishda tajriba almashishlari zarur.

Har yili Toshkentda an'anaviy Xalqaro aksilkorrupsiya forumi o'tkazib kelinmoqda.

Keyingi yillarda mamlakatimiz “Transparency International” indeksida 42 pog‘onaga ko‘tarildi va bu borada mintaqamizda eng yuqori o‘rinni egallamoqda. 2030 yilga qadar mazkur reytingdagi o‘rnimizni yana 50 pog‘onaga yaxshilash maqsadini ko‘zlaganmiz.

“Open Data Inventory” reytingida esa joriy yilda 30-o‘ringa ko‘tarildik. Ochiq ma’lumotlar manbalari bo‘yicha O‘zbekiston dunyoda 4-o‘rindan joy olgan.

Demokratik islohotlar ortga qaytmas tus olgan Yangi O‘zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashish borasida ham katta reja va vazifalarni o‘z oldimizga qo‘yganmiz, - dedi davlatimiz rahbari. Mamlakatimizda korrupsiyaga qarshi kurashish davlat siyosati korrupsiyaga qarshi kurashish bo‘yicha davlat dasturlarini qabul qilish orqali amalga oshirilmoqda.

Korrupsiyaga qarshi kurashda dunyo bo‘ylab turli tadbirlar, qonunlar va siyosatlar amalga oshirilmoqda. O‘zbekistonda ham bu borada qator choralar ko‘rilmoqda. Ular orasida:

Qonuniy o‘zgartirishlar: O‘zbekiston hukumati korrupsiyani kamaytirish maqsadida qonunlarni takomillashtirmoqda. Masalan, “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi qonunlar, yangi normativ-huquqiy hujjatlar va amalga oshirilgan islohotlar bu boradagi asosiy elementlardan biridir.

Maxsus idoralar va tashkilotlar: Korrupsiyaga qarshi kurashish uchun O‘zbekistonda maxsus organlar va agentliklar tashkil etilgan. Ulardan biri — **Korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi** bo‘lib, bu agentlik korrupsiyaga qarshi ishlarni tashkil etish, monitoring qilish, xodimlarni malakasini oshirishga mas’ul korrupsiyaga qarshi kurashish agentligi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasida korrupsiyaga qarshi kurashish tizimini takomillashtirish bo‘yicha qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi farmoniga muvofiq 2020-yilning

29-iyunida tashkil etildi va korrupsiyaga qarshi kurashish va uni oldini olishda juda ham katta ishlar olib borilmoqda.

Jamoatchilik va ommaviy nazorat: O‘zbekiston hukumati korrupsiyaga qarshi kurashishda jamoatchilikni faol jalb qilishga harakat qilmoqda. Buning uchun korrupsiyaga qarshi huquqiy madaniyatni oshirish, xususan, aholining huquqiy savodxonligini yaxshilashga alohida e’tibor berilmoqda.

Sanksiyalar va jazolar: Korrupsiyaga aloqador shaxslar uchun jazo choralarini kuchaytirish, korrupsion xatti-harakatlar uchun moliyaviy va jismoniy jazolarni kuchaytirish to‘g‘risidagi qarorlar qabul qilinmoqda.

Xalqaro hamkorlik: O‘zbekiston xalqaro tashkilotlar, jumladan birlashgan millatlar tashkiloti (bmt) va xalqaro valyuta jamg‘armasi (imf) kabi tashkilotlar bilan hamkorlik qilib, korrupsiyaga qarshi kurashishda zamonaviy tajribalarni o‘zlashtirmoqda.

Korrupsiya - jamiyatning rivojlanishiga katta to‘sqinlik qiladigan jiddiy muammo. Uning oldini olish va bartaraf etish uchun kompleks yondashuv va jiddiy siyosat zarur. Davlat, jamiyat va xalqning birgalikda olib boradigan kurashi orqali korrupsiyani kamaytirish va oxir-oqibatda bartaraf etish mumkin.

Fiqh olimi hazrati Imom al-G‘azoliy o‘zining falsafiy va axloqiy asarlarida “Dushmanlardan qo‘rqma - nari borsa, ular seni o‘ldirishi mumkin. Do‘stlardan qo‘rqma - nari borsa, ular senga xiyonat qilishi mumkin. Loqayd odamlardan qo‘rq - ular seni o‘ldirmaydi ham, sotmaydi ham, faqat ularning jim va beparvo qarab turishi tufayli yer yuzida xiyonat va qotilliklar sodir bo‘laveradi” deb takidlab o‘tgan edi. Shu sababli ham korrupsiya atalmish illatga beparvolik va loqaydlikka yo‘l qo‘ymasligimiz lozim, bu illatga birgalikda bir yoqqadan bosh chiqari kurashishimiz va korrupsiyasiz taraqqiyot sari yangi o‘zbekistonga munosib bo‘lishimiz lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. <https://anticorruption.uz/>.
2. <https://president.uz/>.
3. lex.uz.